

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Bevilaqua Borsody Béla*

Cím: *Béla és Kibartar*

SZÁZÉVES A BUDAI CITADELLA

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tár

Hel

Idő

Személy:

Helyszám:

425.092.4

"1954"

Régi metszet a Gellérthegyről és a Citadelláról

A keserves emlékü Bach-korszak kellős közepén, most száz esztendeje, 1854-ben kezdték meg a gellérthegy-i erőd, a Citadella építését. 1857-re fejezték be. A tervezője Libasinszky Vince mérnökkari kapitány volt. A hegedűje inkább foglalkoztatta, mint a mérnökkari tudomány. Különös dolog, hogy övé volt az egykori Urak-utcáján — ez a későbbi Ko-

ronaherceg-utca, ma Petőfi Sándor-utca — a Pilvar kávéház kávészója. A Citadella terveit ő készítette, de a budai császári tüzérség mérnökezeredese, az olasz származású Emanuele Zita ezredes kezébe jutott a terv és tulajdonképpen ez lett a tervezés kivitelezője. A Citadella neve olasz, eredetileg »Citadella« a név, tulajdonképpen »városka« az olasz

szó értelme. A budai erőd előképe a hírhedt bresciai Citadella volt, az, melyből Haynau császári tábornagy lövette halálra 1849 tavaszán az észak-italiai Brescia várost.

A budai Citadellát Pest és Buda legázolására építették. Hosszas fekvése igazolja, hogy ágyú- és mozsarai, valamint tarackjai az egykori Buda és Pest hosszú, egyenes utcáinak voltak irányítva. A vár három részből állott, két elővárból és a tulajdonképeni »fellegvárból«. Kapuja előtt vízesárok volt, felvonható hídval. Az alsóvár udvarán 1854-ben még megvolt az egykorú budai Csillagásztorony pincéje. Ezt 1815-ben építették a Gellérthegyre. Világhírű intézmény volt, 1849. május 10-én lövette rommá Hentzi tábornok, Budavára osztrák védője.

A Citadella 1898-ig volt tüzérerőd. Katonai jellegét ebben az évben szüntették meg, a kapu fellett rést vágtak, a tüzérség távozott belőle. Harcászati jelentősége már az 1860-as években megszűnt, mert az akkori újrendszert, már vontcsövű ágyúkkal a Jánoshegyről, vagy az akkori Svábhegyről — a mai Szabadsághegyről — össze lehetett volna

lőni. 1894-ben egy áprilisi napon, Kossuth Lajos temetése napján e sorok írója, mint kilencéves kisfiú ott látta a teljes készültséget a Citadella körfalain, apja meszelátón keresztül magyarázta a kisfiúnak, hogy az ágyúkról leemelték a cső végét védő bőrkupakot. A császári tüzérség teljes készenlétben állott egy esetleges forradalmi megmozdulásra. A kisfiú pontosan emlékszik a Petőfi-szobor körül a Dunaparton összegyűlt tömegre, mely átkozódva emelte öklét a Citadella felé és a Kossuth-nótát énekelte.

A Citadella alatt óriási ciszterna volt vájva, ebből szivattyúzták fel a vizet az alsó várkapu, a középső várkapu és a Fellegvár kapuja előtti vízes medence megtöltésére. Ez a ciszterna még látható volt az 1910-es években is. A budai Citadella mintájára a Dél-Dalmáciát birtokló török az 1880-as években az antivári öbölben levő Hradec-hegyen építtetett Citadellát. Maig ott áll a Gellérthegyen az 1848–49-i szabadságharc utáni önkényuralom, a Bach-korszak sötét emléke...

Bevilaqua Borsody Béla